संघशासन : कार्यकारी मंडळ व न्यायमंडळ

न्यायालयाने दोन वर्षांपेक्षा अधिक शिक्षा दिलेल्या व्यक्ती निवडणुका लढवू शकत नाहीत.

संघशासनाचे कार्यकारी मंडळ → राष्ट्रपती → पंतप्रधान → मंत्रीमंडळ

राष्ट्रपती हे भारतीय संघराज्याचे प्रमुख असतात.
संविधानाप्रमाणे राज्यकारभार चालतो आहे की नाही हे पाहण्याची जबाबदारी **राष्ट्रपतींची** असते.
पदग्रहण करताना **संविधानाचे संरक्षण** करण्याची शपथ राष्ट्रपती घेतात.

लोकसभा, राज्यसभा व सर्व घटकराज्यांतील विधानसभा सदस्य राष्ट्रपतींची निवड करतात.

राष्ट्रपती

- पात्रता
  - भारतीय नागरिकत्व
  - वयाची 35 वर्षे पूर्ण
- कार्यकाल
  - 5 वर्षे
  - संविधानाचा भंग केल्यास संसद पदावरुन दूर करु शकते
- अधिकार / कामे
  - पंतप्रधान व मंत्रीमंडळाची नेमणूक
  - विविध नेमणुका
  - तिन्ही सेनादलांचे प्रमुख
- अधिकार / कामे
  - विधेयकांना संमती
  - तातडीचे कायदे : वटहुकुम काढणे
  - आणिबाणी विषयक अधिकार

राष्ट्रपतींनी करायच्या नेमणुका → राज्यपाल → सर्वोच्च, उच्च न्यायालयाचे न्यायाधिश → राजदूत → सेनादलांचे प्रमुख → निवडणुक आयुक्त → वित्त आयोगाचे अध्यक्ष

राष्ट्रपतींच्या अनुपस्थितीत त्यांची कामे **उपराष्ट्रपती** करतात.
उपराष्ट्रपतींची निवड **दोन्ही सभागृहांतील सदस्य** करतात.

देशाच्या राज्यकारभाराची खरी सूत्रे **पंतप्रधान व मंत्रीमंडळाकडे** असतात.

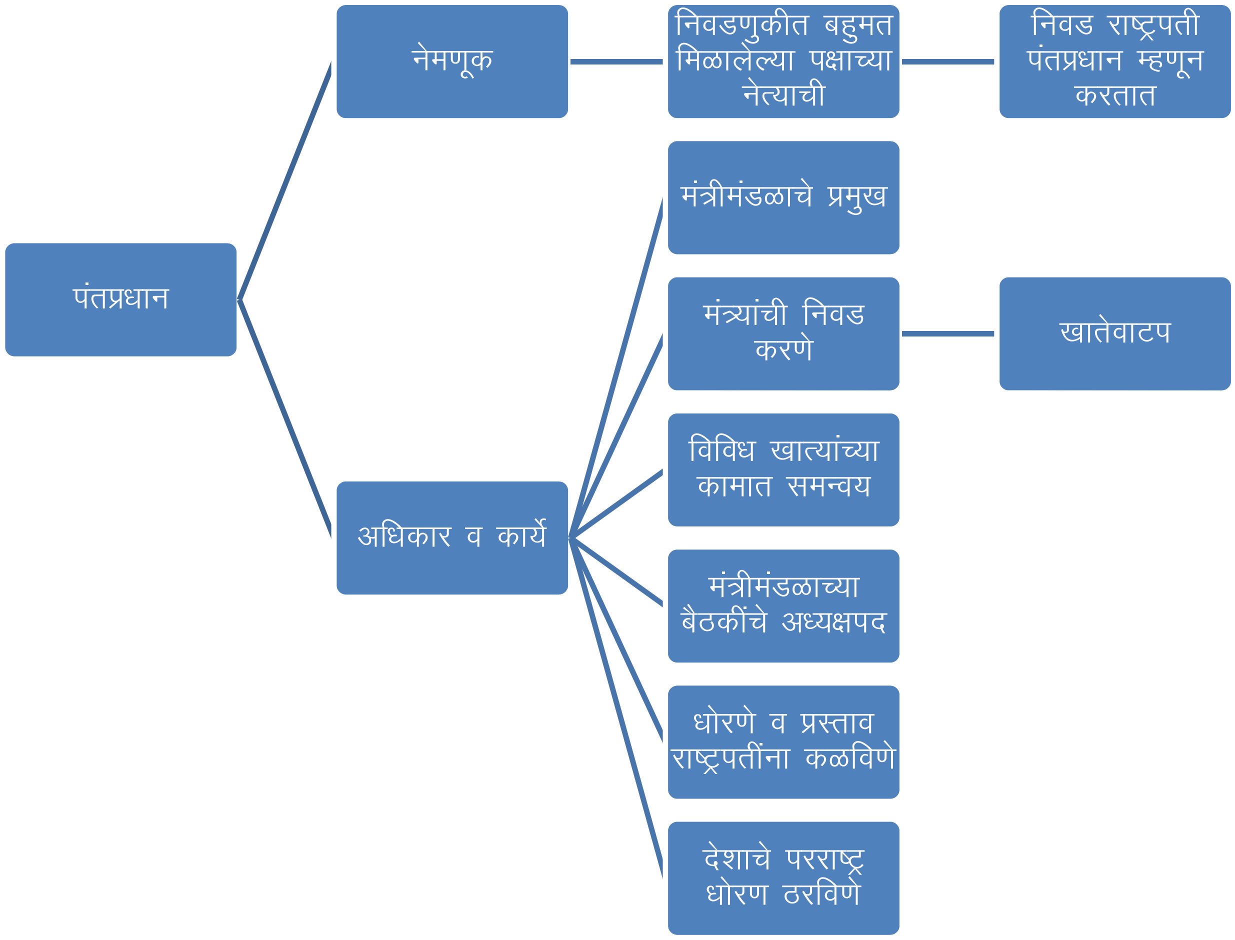

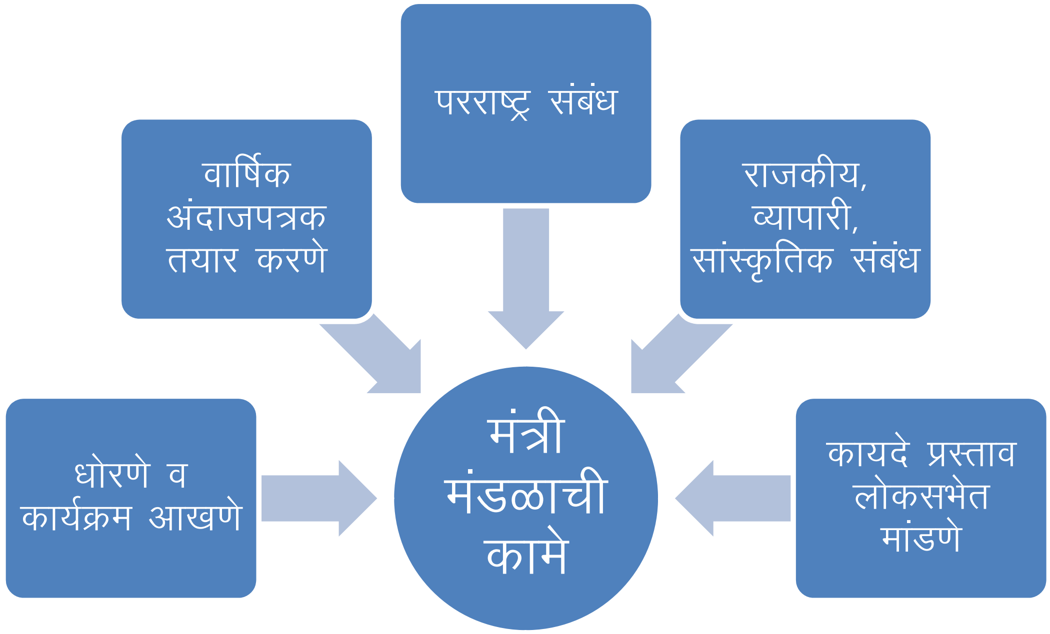

मंत्रीमंडळाचे निर्णय **सर्व मंत्रीमंडळावर** बंधनकारक असतात. → **सामुहिक जबाबदारीचे तत्त्व**
पंतप्रधानांचा राजीनामा हा सर्व मंत्रीमंडळाचा राजीनामा असतो.
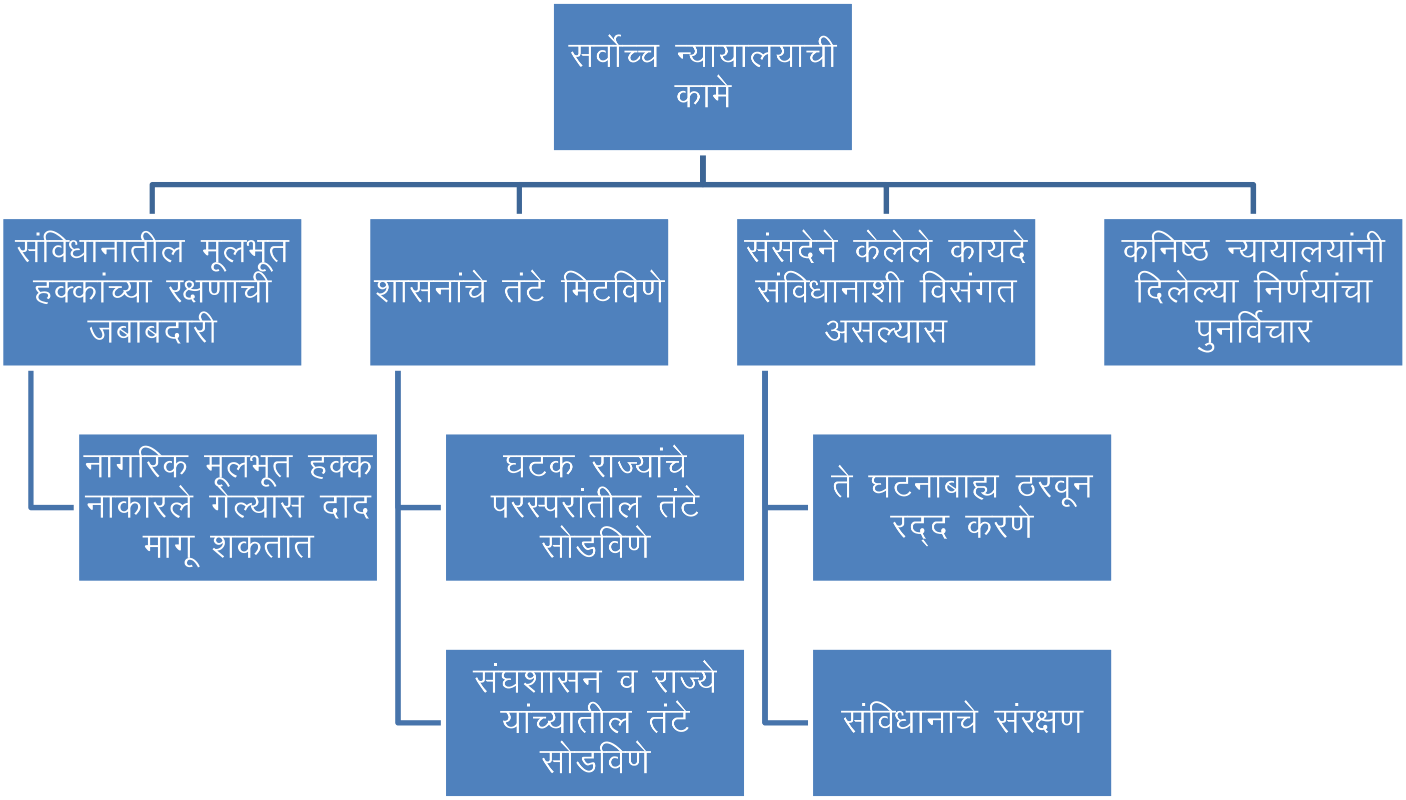
सर्व न्यायालये एकमेकांशी जोडलेली असणे → **एकात्म न्यायव्यवस्था.**
भारताचे सर्वोच्च न्यायालय **नवी दिल्ली** येथे आहे.
सर्वोच्च न्यायालयात **एक सरन्यायाधिश** व **24 इतर न्यायाधिश** असतात. त्यांची नेमणुका **राष्ट्रपती** करतात.